

A faizási szolgálat megváltása ügyében.

Közli Erdődi Adolf.

Azon elveket, melyek szerint a faizási szolgálat meg kellene váltani, bőven tárgyaltuk *).

Hasznosnak hisszük néha egy egy az életből merített példában az alkalmazás módját is bemutatni, ismételve figyelmeztetvén t. szak-társainkat e kérdés fölötté nagy fontosságára és azon mérhetlen há-trányokra, melyek e részt az egyik vagy a másik felet *de legtöbb esetben az erdőbirtokost* érhetik, ha az eljárás nem a tudomány szigorú követeléseinek megfelelő alapokon nyugszik.

A választott példa Szerémmegyében fekvő Tompojevce nevű községre vonatkozik s a szakértők véleményezése következőleg hangzik.

Alólírt szakértőknek az urbéri bizottmány következő adatokat szolgáltatott.

I.

Urbéri állomány.

Tompojevce községe faizásjogosult 35 telekkel és 7 zsellér-rel bir.

Ez állományba a plébános egy egész, a tanító pedig fél telek-
kel van beletudva, s így vizontszolgálatra köteles van csak 33 %, telek és 7 zsellér.

II.

Faizási illetékek.

Ez a község bemondása szerint a következőkből áll:

a) a tűzifát illetőleg

jogában volt, minden héten kétszer az erdőbe menni, még pedig kedden és pénteken és ott száraz fát ledönteni, vagy a földön fekvőt összeszedgetni, még pedig Mindszentek napjától József napjáig. Joga volt továbbá az ölfának nem való hullfát a vágásokban összeszedni

*) Lásd e lapok III-ik évfolyamának 9- és 10-ik füzetében e czim alatt: „A faizási szolgálat megváltása.”

s haza hordani. Állítja a község továbbá, hogy az urbéri vágásokban a dorongfára is joga lett volna.

b) *Az épületi fára nézve*

a község azt állítja, hogy a házak és istállók építéséhez szükséges fát minden időben megkapta, valamint a tüzlétráknak valót is vághatta.

A vukovari uradalom ez állításokhoz csak annyiban nem csatlakozik, a mennyiben szerinte a jogosultaknak soha sem volt szabad álló — habár száraz fát levágni, s a mennyiben tüzlétrának való fát sem kaptak.

III.

Viszontszolgálatok.

E faizásért a jogosultak mind a két fél összhangzatos nyilatkozata szerint tartoztak — még pedig a telkesek egy egy hat lábnyi bécsi öl fát vágni, rendesen összerakni és Vukovárra vagy az uradalom tetszése szerint bármi egyéb 2 mértföldnyi távolságon belől fekvő helyre elhordani s ott ismét összerakni.

A zsellérek ellenben csak egy fél bécsi ölet összeválni s a vágásban összerakni voltak kötelesek.

IV.

A szakértőknek meghagyatott, hogy úgy a faizási illeték mint a viszontszolgálatok értékét legalább is az utolsó 10 év tetteleges árainak átlaga szerint számítsák.

E kívül a szakértőknek az uradalom részéről a tompojeváczai határban fekvő összes erdőségek fatermésének kiszámítására vonatkozó munkálat és egy teljes erdei térkép kézbesített, az erdészeti személyzet részéről pedig minden egyéb tekintetben is illő felvilágosítást nyertek.

E segédeszközökkel ellátva a szakértőket a felek kíséretében az urbéri bizottmány az illető erdőkbe vezette, melyeket azok a becslési munkálattal összehasonlítólág megsejmeltek, továbbá próbákat vettek, az erdészeti személyzet által már előbb vett próbákat megvizsgálták és minden tekintetben helyeseknek találták. Ez utóbbi próbák czélja volt, a talaj fatermőképességét tudományos elvek nyomán

meghatározni s az így nyert adatokat az élőfakészlet és a fatermés kiszámításánál az általánosan helyesekül ismert Feistmantel-féle táblázatok segítségével fölhasználni.

A fentebbi meghagyások, vizsgálatok és segédeszközök alapján a szakértők következőleg nyilatkoztak.

A tompojevácki határban fekvő erdők hites térkép szerint termőföldet	1130 ²⁶⁰	kat. holdat
terméketlent	26 ⁶¹⁵	” ”

Összesen.....1156⁸⁷⁵ ” ”

foglalnak.

Az erdők éjszakról legnagyobbbrészt tompojevácki lakók földjei és csak igen kevés helyen uradalmi mezők — keletről a Szottinból Továrník felé vezető országút, délről a továrníki uradalmi erdő, ilacsi szántóföldek és az ilacsi uradalmi erdő, nyugatról pedig tompojevácki urbéri földek és a csákovácki uradalmi erdő által határoltatnak.

Az erdőtérseg termékeny televénydús homokos síkértalajú síkságot képez és nevezetesen cser és gyertyánfával van erdősülve, melyel alárendelt mennyiségben tölgyek, szilek, cseresnyék és fodorjavorok elegyesek.

E területből kopár	157 ⁶⁸⁵	k. hold
1—20 éves — 499 normal öl fakészlettel ..	150 ⁸⁷⁶	”
21—40 ” — 9502 ” ” ” ..	729 ⁰⁸⁸	”
61—80 ” — 4149 ” ” ” ..	92 ⁶¹¹	”

Összesen...14150 normál öllel1130²⁶⁰ k. hold

Tekintetbe véve, hogy a talaj termőképessége a tölgynemeket illetőleg Feistmantel táblái I-ső fő és első alosztályának, a gyertyánt illetőleg II-ik fő és első alosztályának felel meg, a fönt kimutatott élőfakészlethől az itt behozott 80 évi forda és rendszeres gazdaság mellett évenként 42061 köblábat lehet fölhasználni, mert a tölgyeknek így megfelelő fogyasztási százaléka $0\cdot_{0296}$ a gyertyánoké $1\cdot_{0301}$ és ha a megfelelő készleteket az illető fogyasztási százalékokkal szorozzuk; tehát a tölgyekre nézve $10601 \times 0\cdot_{0296} = 313\cdot_{79}$ a gyertyánokra nézve $3549 \times 0\cdot_{0301} = 106\cdot_{82}$

eredménykép a föntkitett..... 420⁶¹ normál ölet (a 100 köbláb tömőrfatartalom) kapjuk évi fatermésül.

És miután a tompojeváczi határban fekvő erdők nem külön gazdasági test gyanánt, de egyéb uradalmi erdőkkel együttesen kezeltetnek, minél fogva itt tiz év óta egy kis urbéri vágáson s néhány térszabályozás miatt eszközölt irtáson kívül mi sem használtatott, úgy nem is állithatni, hogy a község az illető hulladékfát rendesen élvezhette volna, miután továbbá a fiatalabb állabok tilalom alatt állanak, a jogosultak tehát azok használatából kirekesztvék, az erdő sokkal nagyobb részében pedig galyfa vagy száraz törzsek ha voltak is, már nem találtnak: úgy a tűzifailetek kiszámítása a mostan lehetséges használat szerint helytelen és pedig a jogosultakra nézve hátrányos eredményt szolgáltatna. A szakértők tehát nem tekintve az illető jelen állapotot, iparkodtak meghatározni, hogy ez erdők mostani állabviszonyaik és rendes kezelés mellett mekkora tömeget képesek évenként tartamosan oly fából szolgáltatni, a minőre a jogosultak saját nyilatkozatuk szerint igénnyel birtak, s e célra Tompojeváczi határbeli erdőségeinek fatermését vagyis azon fatömeget vették kiindulási pontul, melyet ez erdőkből évenként tartamosan lehetne fogyasztani. E fatömeg a főttebbiek szerint 42061 köblábat tesz és a szakértők általánosan elismert tapasztalásokra támaszkodva oda nyilatkoznak, hogy a jogosultak a) alatti tűzifa illetékjűk az évi fatermésnek tartamosan legfeljebb 20% -jára s így legfeljebb $42061 \times 20 = 8412$ köblábra, vagy $8412 : 60 = 140$ öltre (a 60^{ei} tömfatartalom) rughatna.

Ily ölnék pedig a vukovári uradalom árjegyzékje szerint 15 krnyi tőke értéke lévén, a jogosultak tűzifa illetékjének e része $140 \times 15 = 2100$ o. é. forintot téssen. — A volt jobbágyok ezen kívül azon törzsek hasábnak nem való fájához birtak joggal, melyek nekik a viszontszolgáltatul készitendő ölfa vágásához utalványoztattak. A jogosultak kötelesek valának évenként 37 öl hasábfát a birtokos számára vágni és a vukovári uradalom sok évi vágás kimutatásai szerint a főttebbi 37 ölnék megfelelő dorong és hulladékfa legfeljebb 4 bécsi ölet tehetett, mi — az itt szokásos két rendbeli dzrongfa tőke árainak átlagával — tehát ölit 70 krjával — számítva $4 \times 70 = 280$ fl. 80 kr. pénztértéket képvisel.

Az épületfa-illetékre nézve ugyan tökéletesen megbízható jegyzőkönyvet mutatott be az uradalom, melyben a mit a jogosultak az utolsó 20 év alatt épületfát kaptak, hitelesen ki van mutatva, miu-

tán azonban meglehet, hogy e szükséglet épen az utolsó 20 évben aránytalanul csekély volt, úgy a szakértők ez illeték meghatározását sokkal biztosabban az épületfajogosult házak és istállók számára alapították, egy itt szokásos ház- és istállóhoz szükséges fát s ennek tartosságát tapasztalás szerint 70 évvel számba vévén, következőkép számították ki az épületfa illeték pénzértékét:

Az itt szokásos lakházak átlagosan 6 öl hosszúk és 3 öl szélesek. Egy oly épület szarufa állásához pedig szükséges

1 füstfogó gerenda (12 ¹ h. 15'' á. á 14 ^{el}) köblábjá á	12 kr. = 1 ft. 68 kr.
12 gerenda (20 ¹ h. 8'' á. á 7 ^{el} = 84 ^{el}) „ „ 8 „	= 6 „ 72 „
3 párnafa (24 ¹ h. 8'' á. á 8·4 ^{el} = 25·2 ^{el}) „ „ 8 „	= 2 „ 02 „
14 szarufa (15 ¹ h. 6'' á. á 2·9 ^{el} = 40·6) „ „ 8 „	= 3 „ 25 „
16 lécz	„ 16 „ = 2 „ 56 „

Egy itt szokásos 2° h. és 2° sz. istállóhoz pedig kell:

4 gerenda (18 ¹ h. 8'' á. á 6·3 ^{el} = 25·2 ^{el}) köblábjá á	8 kr. = 2 ft. 02 kr.
6 szarufa (15 ¹ h. 6'' á. á 2·9 ^{el} = 17·4 ^{el}) „ „ 8 „	= 1 „ 39 „
8 lécz á 16 kr.	= 1 „ 28 „

Egy lakházhoz és istállóhoz tehát összesen..... 20 ft. 92 kr. pénzértékű épületfára van szükség.

Tompojevácson pedig épületfa jogosult ház és istálló van 82. A 70 évre számított épületfa pénzértéke tehát 1715 ft. 44 kr. és ez illeték évi értéke $1715 \text{ ft. } 44 : 70 = 24 \text{ ft. } 50 \text{ kr.}$ miglen azon épületfának pénzértéke, melyet a volt urbéresék az utolsó 20 év alatt átlagosan csakugyan kaptak, 4 ft. 5 krra rúg.

A jogosultak mindennemű faizásának összes pénzértéke tehát a főtebbiek szerint 21 ft. + 2 ft. 80 kr. + 24 ft. 50 kr. = 48 ft. 30 kr. o. é.

Ellenben a vizontszolgálatok értéke a következő:

<i>fuvarbér</i> 33 $\frac{1}{2}$ ölért á 3 ft. 30 kr. =	110 ft. 55 kr.
<i>vágásbér</i> 33 $\frac{1}{2}$ telektől 33 $\frac{1}{2}$ ölért á 1 ft. =	33 „ 50 „
7 zsellértől 3 $\frac{1}{2}$ ölért á 1 ft. =	3 „ 50 „

Összesen 147 ft. 55 kr.

És miután így a vizontszolgálatok pénzértéke a faizását (147 ft. 55 kr. — 48 ft. 30 kr.) = 99 ft. 25 krral még azon esetben is meghaladja, ha az utóbbi egészen a jogosultak nyilatkozatai nyomán számítatik, úgy a szakértők véleményöket avval fejezik be, hogy e községben a faizási szolgálat megváltásának s így az

erdőkihasításnak a község számára nincsen alapja, hozzátévé: mi-kép ők mindhárman úgy az illető becslések alapelveire mint azok és a többi számítások módjára, végül a nyert eredményekre nézve is tökéletesen egyet értenek, mit sajátkezü névalírásaikkal bizonyi-tanak.

A szál- és sarjerdő termés aránya.

Közli Bedő Albert.

Nem egyszer kísérték meg a szál- és sarjerdő termésének arányát viszonyszámokkal kifejezni, de mind annyiszor olyas va-lami meghatározásához fogtak, mely egyáltalában meg nem hatá-rozható s elfeledték, hogy a szál- és sarjerdő üzemnél nem csak az azokat feltételező viszonyok, hanem magát az erdőt alkotó fanemek is egymástól mennyire különböznek, mert ha még a legfőbbet, a termőhely különféle sajátságait tekintetbe nem vesszük is, még akkor is egymástól nagyon eltérő eredményekre kell jutnunk, ha elgondol-juk, hogy minő különbség van azon fák növési kifejlődése közt, melyek a sarjerdő-üzemre alkalmasok.

Némely fáink a természetől nyert sajátságuk folytán már kora ifjúságukban lassú növéssel bírnak s husamosb idő elteltét kíván-ják, míg bizonyos nagyságra jutnak, ha pedig egyszer az ily kort elérték, akkor növekvésük tetemesen gyarapodik s aztán huzamosb ideig is kitart. Mások mindjárt az első években gyorsan felhajta-nak, de növekvésük is majd ennek megfelelőleg annál hamarabb csök-keni kezd. A túlevelűek közül az előbbienekhez tartoznak a lúcz- és jegenye fenyő, az utóbbiakhoz a veres erdei- és fekete fenyő.

E szerint a dolog természetében rejlik, hogy azon fanemeknek, melyek az első években lassan nőnek, növekvésük azomban kitar-tóbb, magasabb korig kell fenntartatniok, hogy ugyan azon ártag-növedéket adják, mint azok melyek ellenkező növekvést mutatnak.

A lombelevelűek közül a bükk, gyertyán s valamennyire a szil is növekvési viszonyukat illetőleg a lúcz- és jegenyefenyőhez hasonlíthatók, míg a jávor, kőris, nyár, éger, nyír, fűz s némileg a tölgy is inkább az erdei- és vörösfenyőhöz közelítenek. A bükk,